

DHARAVI COMPILED MEDIA REPORT

05 Apr, 2025

 Total Mention 9

 Print	Financial	Mainline	Regional	Periodical
2	N/A	N/A	2	N/A
 Tv	Business	English	Hindi	Regional
N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
 Online				
7				

 Print

No	Newspaper	Headline	Edition	Pg
1.	Pudhari	Dharavi redevelopment: A new city is emerging	Mumbai + 1	4
2.	Maharashtra Times	Well-equipped Dharavi	Mumbai	3

Pudhari • 05 Apr • Dharavi

Dharavi redevelopment: A new city is emerging

4 • PG

407 • Sqcm

366663 • AVE

347.1K • Cir

Top Right

Mumbai • Pune

धारावी पुनर्विकास : उभे राहतेय नवे शहर

धारावी.. आशिया खंडातील सर्वात मोठी झोपडपट्टी म्हणून कुप्रसिद्ध. या २.३९ चौरस कि. मीटर परिसरात पसरलेल्या वस्तीचा पुनर्विकास व्हावा, अशा चर्चा विसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात सुरू झाल्या, जेव्हा तुलनेने लोकसंख्या कमी होती. तरीही हा प्रकल्प अत्यंत आव्हानात्मक मानला गेला. दोन दशके उलटूनही रखडलेला हा प्रकल्प आता राज्य सरकारच्या आग्रही भूमिकेमुळे पूर्णत्वास जाण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. हा प्रकल्प केवळ धारावीच नव्हे, तर संपूर्ण मुंबईच्या विकासाला दिशा देणारा ठरणार आहे. त्याचमुळे सध्याच्या प्रकल्पाचा आढावा, त्याच्यासमोरील आव्हाने आणि धारावीकरांना यातून नेमकं काय मिळणार याचा हा धांडोळा...

● मुंबईच्या गतिशीलतेला ऊर्जा देणारी धारावी

आपल्या कट्टाळ, उद्योगी स्वभावातून परिस्थितीशी सतत दोन हात करत मुंबईच्या मध्यभागी पसरलेली धारावी तिच्या महानगरी संपर्कातील जीवनाचे मूर्तिमंत उदाहरण. धारावीच्या पोटात असंख्य लघुउद्योग बहरले आहेत. विशेषतः चमोडींग, कागदाचा पुनर्वापर, मातीच्या वस्तू त्याबरोबर इथला कापड उद्योग प्रसिद्ध आहे. धारावीतील लोकसंख्या अत्यंत दाट असून, अरुंद कोंडट गल्ल्या आणि अनधिकृत बांधकामे यामुळे बकापणासाठी ही वस्ती हुंज देते. पाणीटंचाई, अस्वच्छता आणि आरोग्यविषयक समस्या येथील रहिवाशांच्या जणू पाचवीलाच पूजलेल्या आहेत. अत्यंत दाटीवाटीने राहणारी प्रचंड लोकसंख्या आणि आरोग्य सुविधांचा अभाव यामुळे पाणीटंचाई, अस्वच्छता यामुळे क्षयसारख्या संसर्गजन्य आजारांनी या वस्तीत घर केले आहे. शिक्षण आणि रोजगाराच्या संधी मर्यादित असल्याने अनेक कुटुंबांना हाता-तोंडाची गाठ पडण्यासाठीही प्रचंड संपर्क करावा लागतो. इतकं असलं तरी, धारावीतील समाज एकसंध असून, धारावीचा लढाऊ आणि जिद्दी स्वभाव मुंबईच्या गतिशीलतेला ऊर्जा देणारा आहे.

सुमारे २.३९ चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळावर ७ लाख ते १० लाखांहून अधिक लोक राहतात. त्यामुळे येथे लोकसंख्येची घनता प्रतिचौरस किलोमीटर २,९२,००० ते ४,१८,००० इतकी आहे. संपूर्ण मुंबईची सरासरी लोकसंख्येची घनता २७,००० प्रतिचौरस किलोमीटर इतकी आहे. इथल्या अरुंद गल्ल्या बोळात जणू प्रतिमुष्टीच अवतरली आहे. छोटे छोटे लघुउद्योग,

कुटिरोद्योग धारावीत बहरला आले. काळ जसजसा पुढे सरकला तसे वाढती लोकसंख्या आणि शासकीय उदासीनेतुळे धारावीत मूलभूत सुविधांची वानवा निर्माण झाली. धारावीने लघुउद्योगांच्या माध्यमातून मुंबईच्या अर्थव्यवस्थेला हातभार लावला, पण आज तिची परिस्थिती जागतिक दर्जाच्या शहराला शोभणारी नाही. म्हणूनच धारावीकर अनेक वर्षांपासून या वस्तीच्या संपूर्ण कायापालटाची वाट पाहत आहे. आता धारावी पुनर्विकास प्रकल्पामुळे धारावीच्या रहिवाशांच्या पक्क्या घरांचे स्वयं दृष्टिपथात आले आहे.

धारावीचा संघर्षमय इतिहास

राज्य सरकारने धारावी पुनर्विकास प्रकल्पाला 'विशेष प्रकल्प' म्हणून मान्यता दिली आहे. धारावी पुनर्विकास प्रकल्पाच्या

धारावीकरांना काय मिळणार?

धारावी पुनर्विकास प्रकल्पामध्ये प्रत्येक धारावीकराला घर मिळणार आहे, हे या प्रकल्पाचे वैशिष्ट्य आहे. याआधी केवळ पात्र रहिवाशांनाच घर देण्याची योजना होती, मात्र यावेळी अपात्र धारावीकरांनाही विशेष नियम आणि अटीसह पुनर्वसनाचा लाभ मिळणार आहे.

- सन २००० पूर्वी तळमजल्यावर वास्तव्यास असलेल्या रहिवाशांना ३५० चौरस फुटांचे मोफत घर मिळेल.
- १ जानेवारी २००० ते १ जानेवारी २०११ दरम्यान तळमजल्यावर आलेल्या रहिवाशांना धारावीबाहेर प्रधानमंत्री आवास योजनेतर्गत ३०० चौरस फुटांचे माफक दरातील घर दिले जाईल.
- १ जानेवारी २०११ ते १५ नोव्हेंबर २०२२ दरम्यान तळमजल्यावर आलेले आणि १५ नोव्हेंबर २०२२ पूर्वी वरच्या मजल्यावर राहणाऱ्या रहिवाशांना धारावीबाहेर ३०० चौरस फुटांचे घर माफक दरात देण्यात येईल.

(हीआरपी) अंतर्गत सर्वेक्षणाचा वेग आला असून, आतापर्यंत ९७,००० हून अधिक लेन रेकी पूर्ण झाल्या असून, ९१,००० हून अधिक घरांवर क्रमांक देण्यात आले आहेत. सुमारे ६५,००० झोपड्यांचे प्रत्यक्ष सर्वेक्षण झाले आहे.

धारावीचे संग्रहित छायाचित्र

आकड्यांमध्ये धारावी

- २.३९ चौरस कि.मी.
- लोकसंख्या १० लाख
- प्रतिचौरस कि.मी. - ४ लाख लोक
- बांधली जाणार १.५ लाख घरे
- सर्वात मोठा पुनर्वसन प्रकल्प
- ९१ हजार घरांना दिले घर नंबर

झोपडपट्टी

पुनर्वसन (एसआरए) प्राधिकरणाच्या नियमानुसार तळमजल्यावरील झोपडपट्टा, वरच्या मजल्यावरील सदनिका, एसआरए इमारती, रेल्वेच्या जागेवरील झोपडपट्टा आणि धार्मिक स्थळांचा समावेश या सर्वेक्षणात केला जात आहे. या प्रक्रियेनंतर पात्र धारावीकरांची निश्चिती केली जाईल. यासाठी 'भाडेकार-खरेदी' योजना राबवली जाईल, जिथे लाभाची वाजवी भाडे भरून किंवा

धारावीकरांना पुढील १० वर्षे कोणताही देखभाल खर्च भरावा लागणार नाही. प्रत्येक पुनर्विकसित सोसायटीतील १० टक्के क्षेत्र व्यावसायिक वापरासाठी राखीव ठेवले जाईल आणि त्यातून येणाऱ्या उत्पन्नातून सोसायटीचा देखभाल खर्च भागवला जाईल. यामुळे धारावीकरांचा कायमस्वरूपी आर्थिक भार कमी होईल. धारावीतील उद्योगांना पाच वर्षांपर्यंत राज्य जीएसटीतून सूट दिली जाणार आहे.

सर्वांगीण विकासाचे आव्हाने
धारावी पुनर्विकास प्रकल्प केवळ घर उपलब्ध करून देण्यापुरता मर्यादित न राहता संपूर्ण भागाचा विकास करेल. स्वतंत्र स्वयंपाकघर आणि शौचालय असलेली घरे अर्बाडित वीज आणि पाणीपुरवठा सांडपाण्याचे योग्य व्यवस्थापन प्रशस्त रस्ते, उद्याने, खेळाची मैदाने अद्ययावत आरोग्य सुविधा आणि शैक्षणिक संस्था, मॉल्स, रेस्टॉरंट्स आणि शॉपिंग कॉम्प्लेक्स.

प्रकल्पासमोरील आव्हाने

धारावी पुनर्विकास प्रकल्प हा आशियातील सर्वात मोठ्या झोपडपट्टीच्या पुनर्विकासाचा महत्वाकांक्षी उपक्रम आहे. यामध्ये विविध घटकांना पुनर्वसनाच्या चौकटीत सामावून घेणे हे मोठे आव्हान आहे. धारावीतील निसर्ग उद्यान आणि इतर आरक्षित भूखंड, तसेच फ्लेन होनमुळे उंच इमारती उभारण्यावर मर्यादा येऊ शकते. संक्रमण शिबिरे न उभारता थेट घरांच्या चाव्या रहिवाशांच्या हानी देण्याच्या सरकारच्या निर्णयामुळे प्रकल्प वेळेत पूर्ण करणे अत्यंत महत्वाचे ठरणार आहे. तसेच, अपात्र रहिवाशांसाठी धारावीबाहेर पुनर्वसन करताना तिथेही योग्य पायाभूत सुविधा उभारण्याचे मोठे आव्हान आहे.

- प्रतिनिधी

The Dharavi Redevelopment Project aims to transform Dharavi's slum into a modern city with 1.5 lakh new homes, improved infrastructure, and public amenities. Challenges include overcrowding, sanitation, and health issues. The plan includes affordable housing, three-year free utilities, and support for local industries to boost Mumbai's growth.

Maharashtra Times • 05 Apr • Dharavi
Well-equipped Dharavi

3 • PG

911 • Sqcm

2072799 • AVE

1.3M • Cir

Top Left

Mumbai

सुविधासज्ज धारावी

‘डीएनए’ मास्टर प्लॅनमध्ये पायाभूत सुविधांवर विशेष भर

हेमंत सातम
hemant.satam@timesofindia.com

मुंबई : धारावी पुनर्विकास योजनेतील (डीआरपी) पुनर्विकसित धारावीमध्ये रहिवाशांना हिरवळ, मोकळ्या जागा, रस्ते सुरक्षा, उद्यानांसह महत्वाच्या पायाभूत सुविधा उपलब्ध होणार आहेत. धारावी अधिसूचित क्षेत्राच्या (डीएनए) मास्टर प्लॅनमध्ये

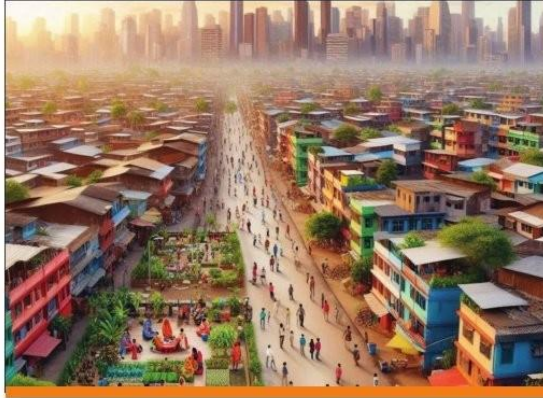

पुनर्विकसित धारावीतील सोयीसुविधांवर विशेष लक्ष केंद्रित करण्यात आले आहे. येथील रहिवाशांसाठी मेट्रोसह अन्य सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था पाच मिनिटांच्या अंतरावर राहतील, असे नियोजन करण्यात आले आहे.

धारावी पुनर्विकास योजनेमध्ये (डीआरपी) पुनर्विकसित भूभागात रहिवाशांना नेमक्या कोणत्या सुविधा असतील, याचे काटेकार नियोजन मास्टर प्लॅनमध्ये करण्यात आले आहे. या प्रकल्पाचा भाग म्हणून सध्या सर्वेक्षणाची प्रक्रिया सुरू आहे. गेल्या काही महिन्यांपासून धारावी पुनर्विकास प्रकल्प चर्चेच्या केंद्रस्थानी आहे. त्यातील पुनर्विकसित धारावीमध्ये रहिवाशांना

- पाच मिनिटांच्या अंतरावर वाहतूक व्यवस्था
- मोकळे रस्ते, हिरवळ, सायकल ट्रॅकची सोय
- वाहतूककोंडी टाळण्यासाठी उपाययोजना

चित्र : एआय

दीड लाख घरे

धारावीतील पात्र, अपात्र रहिवाशांसाठी सुमारे दीड लाख नवीन घरे बांधण्यात येतील. १ जानेवारी २००० पूर्वी धारावीमध्ये राहणाऱ्या तळमजल्यावरील रहिवाशांना धारावीत ३५० चौ.फूट घर विनामूल्य मिळेल. १ जानेवारी २००० ते १ जानेवारी २०११ या कालावधीतील तळमजल्यावरील रहिवाशांना पंतप्रधान आवास योजनेतर्गत धारावीबाहेर कमी दरात ३०० चौ.फू. घर मिळेल. १५ नोव्हेंबर २०२२पर्यंत वरच्या मजल्यावरील सर्व रहिवाशांना आणि १५ नोव्हेंबर २०२२पर्यंत इतर तळमजल्यावरील रहिवाशांना धारावीबाहेर भाडेतत्वावर, खरेदी तत्वावर ३०० चौ.फू. घरे मिळतील.

कोणकोणत्या पायाभूत सुविधा मिळतील, असे प्रश्न उपस्थित केले जात आहेत. त्यासंदर्भात सूत्रांनी दिलेल्या माहितीनुसार, मास्टर प्लॅनमध्ये या ठिकाणी लोकसंख्येची घनता ही बाब लक्षात घेण्यात आली आहे. धारावीतील लोकसंख्येची घनता अधिक असल्याने पुनर्विकसित भागातील मोकळ्या जागा, हिरवळ, चालण्यासाठी मोकळी जागा, रस्ते सुरक्षा, सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्थेचा सक्षम वापर आदींवर भर देण्यात आला आहे.

मास्टर प्लॅननुसार, पुनर्विकसित धारावीत काँक्रीटच्या जंगलाचे

प्रतिबिंब उमटणार नाही, याची दक्षता घेण्यात येणार आहे. उत्तम पायाभूत सुविधा देण्याच्या अनुषंगाने प्लॅनमध्ये महत्वाच्या बाबींचा समावेश करण्यात आला आहे. मैदानांप्रमाणेच हिरवळ अधिक प्रमाणात राहिल, याचा विशेषत्वाने विचार करण्यात आला आहे. नियोजनाचा भाग म्हणून चालण्यासाठी मोकळी जागा, सायकल ट्रॅकची सुविधा राहणार आहे. वाहनांमुळे रस्त्यांवर कोंडी होऊ नये, यासाठी सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था अधिक सक्षम केली जाईल. त्यासाठी इथल्या रहिवाशांना पाच मिनिटांच्या अंतरावर

सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्था उपलब्ध राहिल, अशी रचना राहणार असल्याचे सूत्रांचे म्हणणे आहे. ही व्यवस्था पुनर्विकसितप्रमाणेच अपात्र धारावीकरांना स्थलांतरित केल्या जाणाऱ्या नवीन वसाहतीतही राहणार आहे. सुरक्षित रस्ते संकल्पना राबवताना रहिवाशांना चालण्यासाठी मोकळी जागा, सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्थेमुळे वाहनांची संख्या कमी प्रमाणात राहिल, असा दावा केला जात आहे. साधारणपणे, जागतिक पातळीवर शहरांच्या नियोजन, आरेखनात अवलंबल्या जाणाऱ्या घटकांचा समावेश त्यात करण्यात आल्याचे सांगण्यात येते.

The Dharavi Redevelopment Project (DRP) focuses on improving infrastructure with green spaces, cycle tracks, and efficient public transport. A master plan ensures 1.5 lakh new homes for residents, prioritizing road safety and reducing congestion. The project includes facilities like metro access within five minutes, emphasizing sustainable urban planning.

 Online Coverage

No	Portal Name	Headline (Incorporated with URL)	Reach
1.	Ndtv	Dharavi Redevelopment Project का जमीनी स्तर पर कैसा हो रहा काम Project के CEO ने..	50.6M
2.	Dailyhunt	Dharavi Redevelopment Project Update: Thousands Of Families To Be Relocated In M...	18.6M
3.	Dailyhunt	Sanjay Raut attacks Praful Patel, said- "These people see the land..."	18.6M
4.	Free Press Journal	Dharavi Redevelopment Project Update: Thousands Of Families To Be Relocated In M...	6.4M
5.	India Herald	Sanjay Raut attacks Praful Patel, said- "These people see the land..." Find ou...	651.5K
6.	Hotlinenews	Dharavi Redevelopment: 40 એકર રેલ્વે જમીન પર નવા મકાનો બનાવવામાં આવશે, 20,000 લો...	N/A
7.	Maharashtra Times	Mumbai News : सुविधासज्ज धारावी! पुनर्विकसित धारावीमध्ये नेमक्या कोणत्या सुविधा?...	N/A